



ՀՀ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ  
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

EIMC N12/16  
Դեկտեմբեր 2016



## ՀԱՅԷԿՈՍՈՆԻՏՈՐԻՆԳ

( ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ՎՐԱ ՆԵՐԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԿԵՆՏՐՈՆ )

ՀՀ ՇՐՋԱԿԱ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԷԿՈԼՈԳԻԱԿԱՆ  
ՄՈՆԻՏՈՐԻՆԳԻ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

# Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Ն Ք



- ՕԴԱՅԻՆ ԱՎԱԶԱՆ



<http://www.armonitoring.am>

## Բովանդակություն

ՕԴԱՅԻՆ ԱՎԱԶԱՆ .....	4
Երևան.....	4
Գյումրի.....	9
Վանաձոր.....	10
Հրազդան .....	14
Արարատ.....	17
Ծաղկաձորում շրջակա միջավայրի որակի մոնիտորինգ.....	20
«Եվրոպայի մեծ հեռավորությունների վրա անդրսահմանային աղտոտիչների տարածման դիտարկումների և գնահատման համատեղ ծրագիր (EMEP)» .....	23
Մթնոլորտային օդում որոշ աղտոտիչների ՍԹԿ-ները .....	25
«Արտակարգ բարձր աղտոտվածություն» և «բարձր աղտոտվածություն» արտահայտությունների սահմանումը.....	26



## ՕՂԱՅԻՆ ԱՎԱԶԱՆ

Դեկտեմբերին օդային ավազանի որակի դիտարկումներ կատարվել են հանրապետության Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Ալավերդի, Հրազդան, Արարատ, Կապան, Քաջարան, Չարենցավան, Մարտունի քաղաքներում և Սյունիք գյուղական համայնքում: Ընդհանուր առմամբ վերը թվարկված բնակավայրերում գործում է պասիվ նմուշառման 213 դիտակետ և 16 ստացիոնար դիտակայան, որոնցից 6 ստացիոնար դիտակայանում (Երևան և Ալավերդի քաղաքներում) կատարվում են շուրջօրյա ավտոմատ դիտարկումներ: Մթնոլորտն աղտոտող նյութերի պարունակությունները որոշելու համար շուրջօրյա ակտիվ նմուշառմամբ վերցվել է օդի 1497 փորձանմուշ: Հանրապետության 11 բնակավայրի պասիվ նմուշառման դիտակետերից վերցվել է օդի 1496 փորձանմուշ: Երևան և Ալավերդի քաղաքներում տեղադրված ավտոմատ կայաններում կատարվել է օդի՝ համապատասխանաբար 20500 և 10277 դիտարկում:

Դեկտեմբերին Երևան, Գյումրի, Վանաձոր, Ալավերդի, Հրազդան, Արարատ, Կապան, Քաջարան, Չարենցավան, Մարտունի, Ծաղկաձոր քաղաքների և Սյունիք գյուղական համայնքի մթնոլորտում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական և միջին շաբաթական կոնցենտրացիաների բաշխվածության քարտեզներն՝ ըստ պասիվ նմուշառիչների տվյալների, հասանելի են <http://www.armmonitoring.am/> ինտերնետային կայքում:

### Երևան

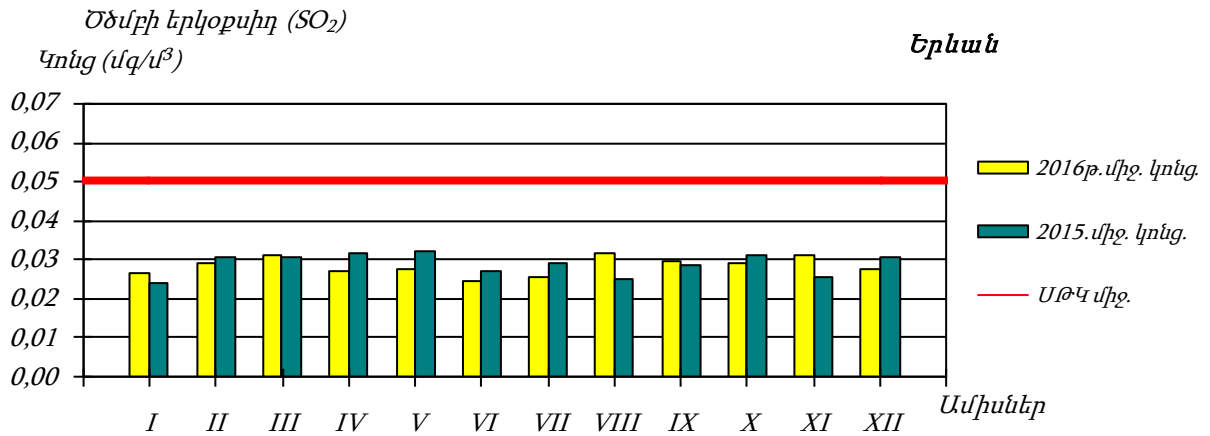
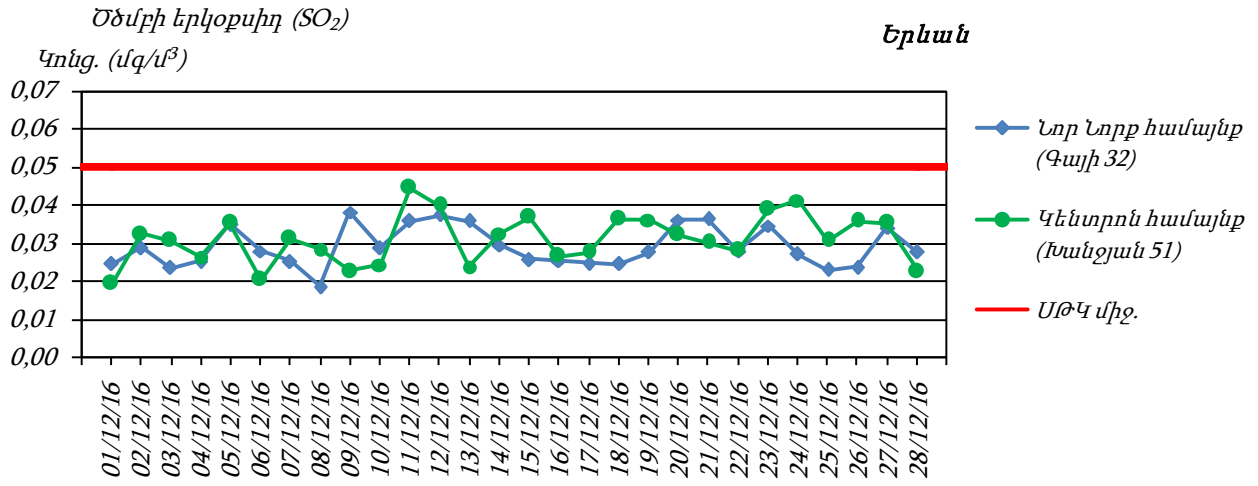
Երևան քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի օքսիդների, ածխածնի մոնօքսիդի և գետնամերձ օզոնի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է պասիվ նմուշառման 45 դիտակետ և յոթ դիտակայան (№1, №2, №7, №8, №16-1 №18 և №19), որից երկուսում՝ №2 և №18 կատարվում են միայն ակտիվ (24-ժամյա), իսկ մնացած հինգ դիտակայանում (№1, №7, №8, №16-1 և №19)՝ ինչպես ակտիվ, այնպես էլ ավտոմատ դիտարկումներ:

Դեկտեմբերին ակտիվ նմուշառմամբ վերցվել է օդի 848, պասիվ նմուշառմամբ՝ 352 փորձանմուշ: Ավտոմատ եղանակով կատարվել է ածխածնի մոնօքսիդի 6193, ծծմբի երկօքսիդի՝ 12336, ազոտի օքսիդների՝ 1971 դիտարկում: Ածխածնի մոնօքսիդի ամսվա առավելագույն կոնցենտրացիան դիտվել է դեկտեմբերի 22-ին ժամը 20<sup>30</sup>-ին՝ 7.858 մգ/մ<sup>3</sup> (Կենտրոն համայնքում), ծծմբի երկօքսիդինը՝ դեկտեմբերի 20-ին ժամը 14<sup>10</sup>-ին՝ 0.141 մգ/մ<sup>3</sup> (Քանաքեռ-Զեյթուն համայնքում):

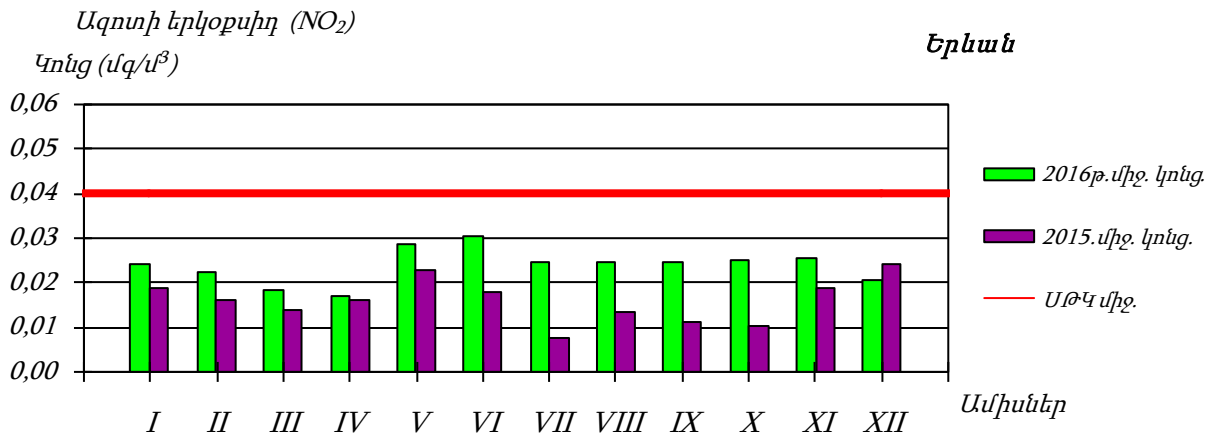
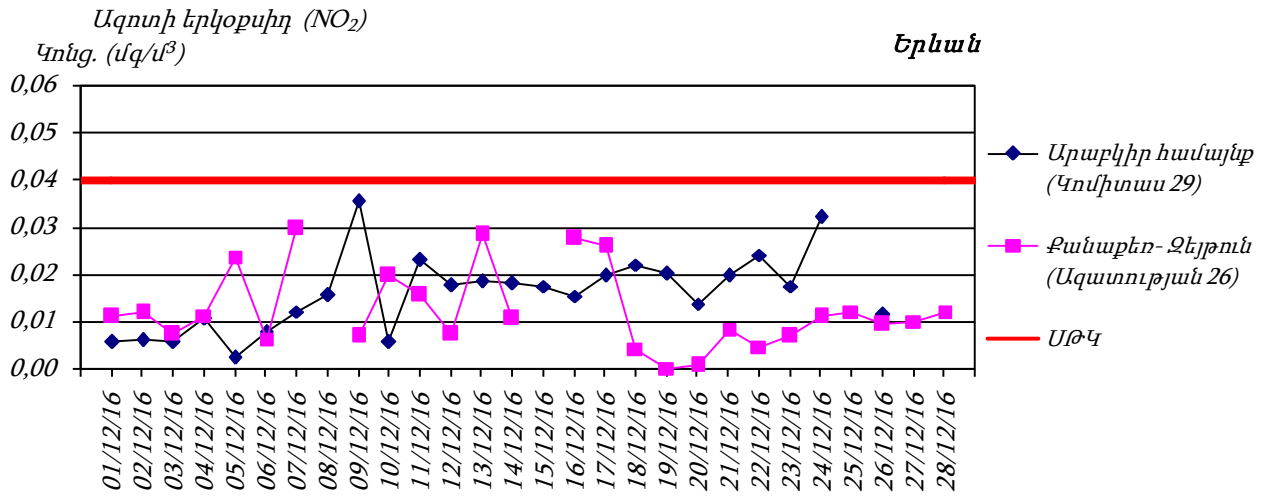
Դեկտեմբերին որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Երևան քաղաքի որոշ համայնքների մթնոլորտային օդում որոշված նյութերի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները տրվում են գրաֆիկների տեսքով:

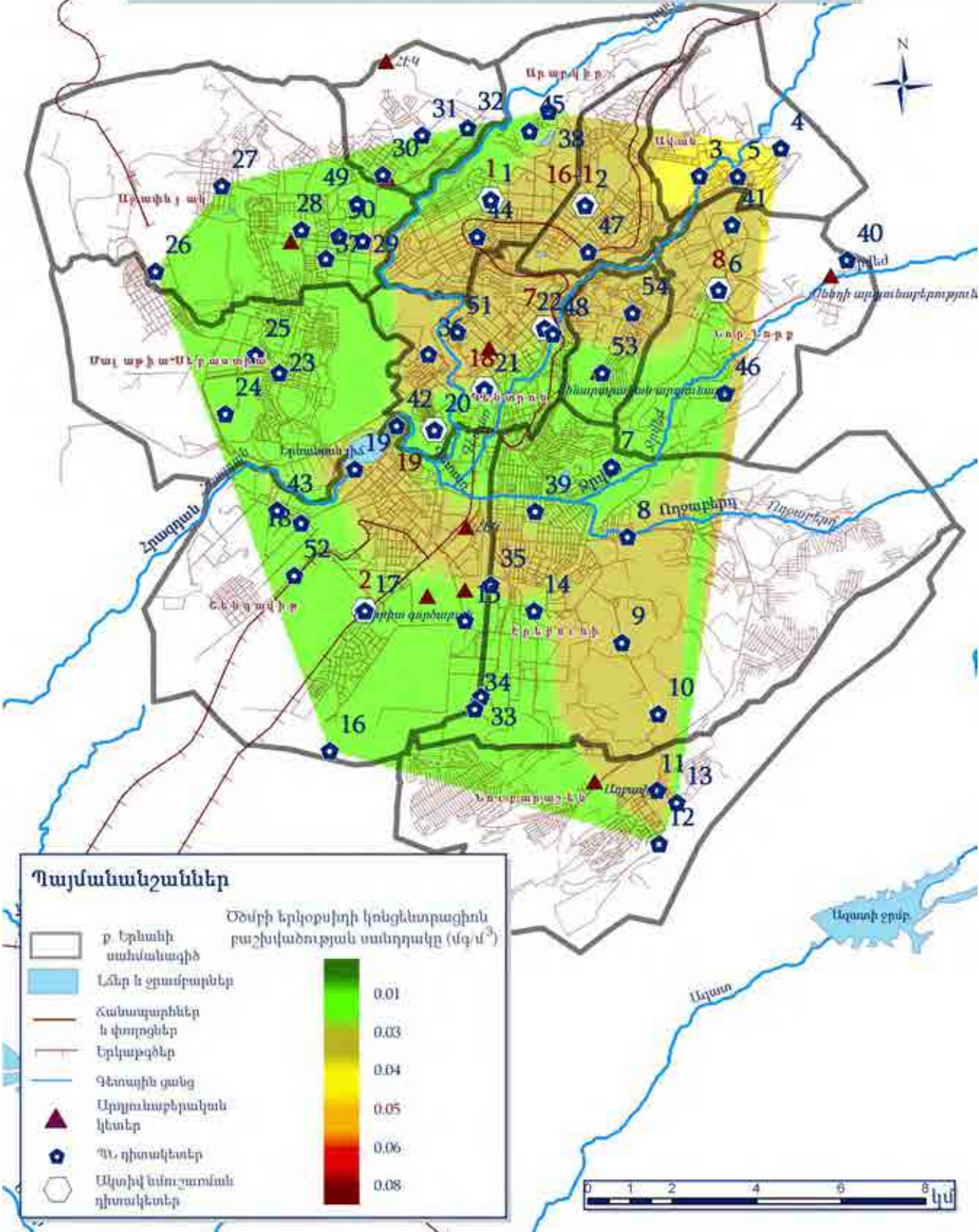
Երևան քաղաքի որոշ համայնքների մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները (ակտիվ նմուշառում)։



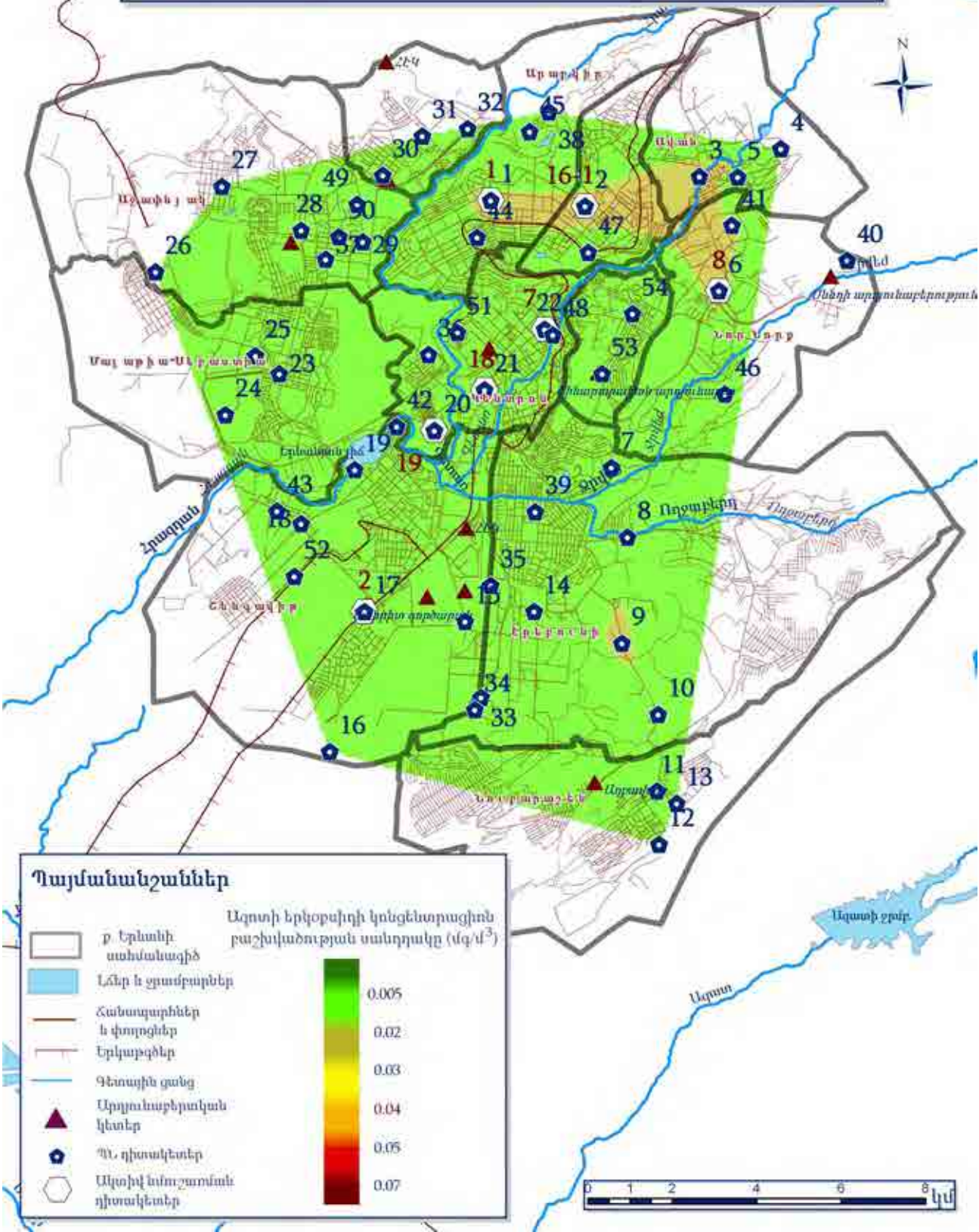
Երևան քաղաքի որոշ համայնքների մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները (ակտիվ նմուշառում)։



Մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի (SO<sub>2</sub>) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը (պասիվ նմուշառում)  
**Դ Ե Կ Տ Ե Մ Բ Ե Բ (2016)/Ե Բ Ե Վ Ա Ն**



Մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի ( $\text{NO}_2$ ) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը (պասիվ նմուշառում)  
**Դ Ե Կ Տ Ե Մ Բ Ե Ը (2016) / Ե Ը Ե Վ Ա Ն**



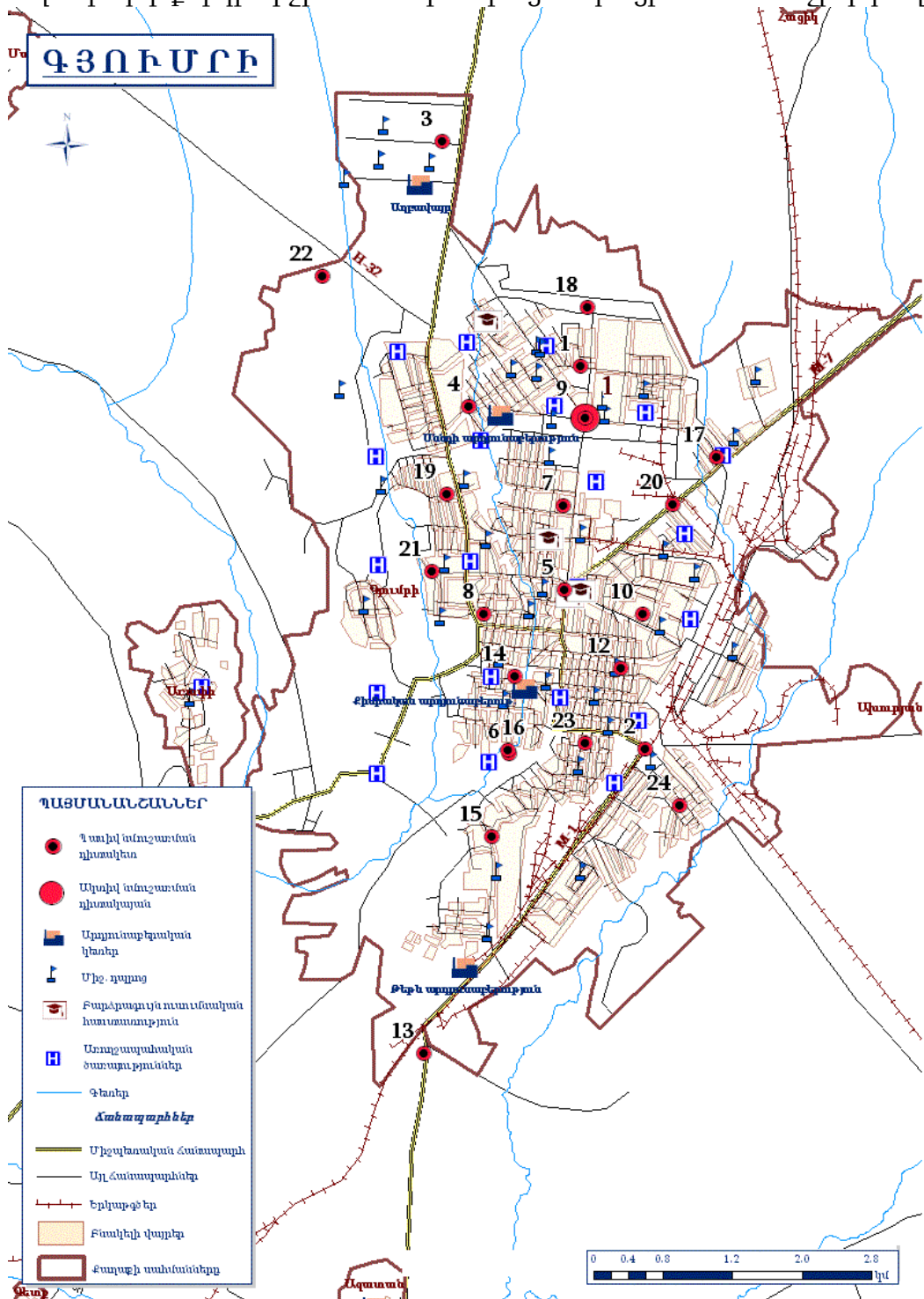


## Գյումրի

Գյումրի քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է ակտիվ նմուշառման մեկ դիտակայան և պասիվ նմուշառման 24 դիտակետ:

Ակտիվ (24-ժամյա) նմուշառման եղանակով վերցվել է օդի 31, պասիվ նմուշառման եղանակով՝ 191 փորձանմուշ:

Ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան գերազանցել է ՄԹԿ-ն 1.2 անգամ: Ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան ՄԹԿ-ն չի գերազանցել:



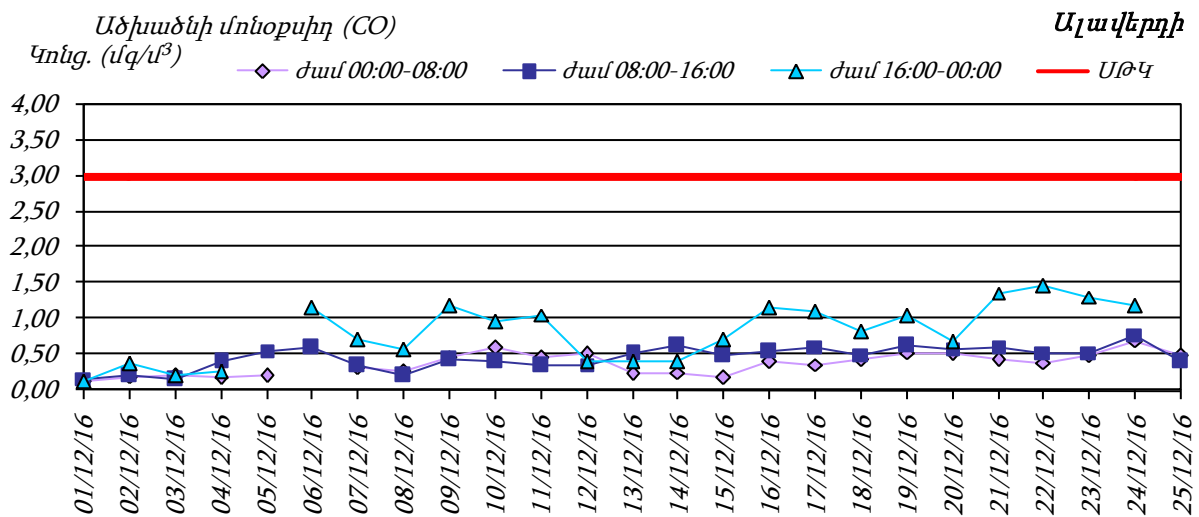


## Ալավերդի

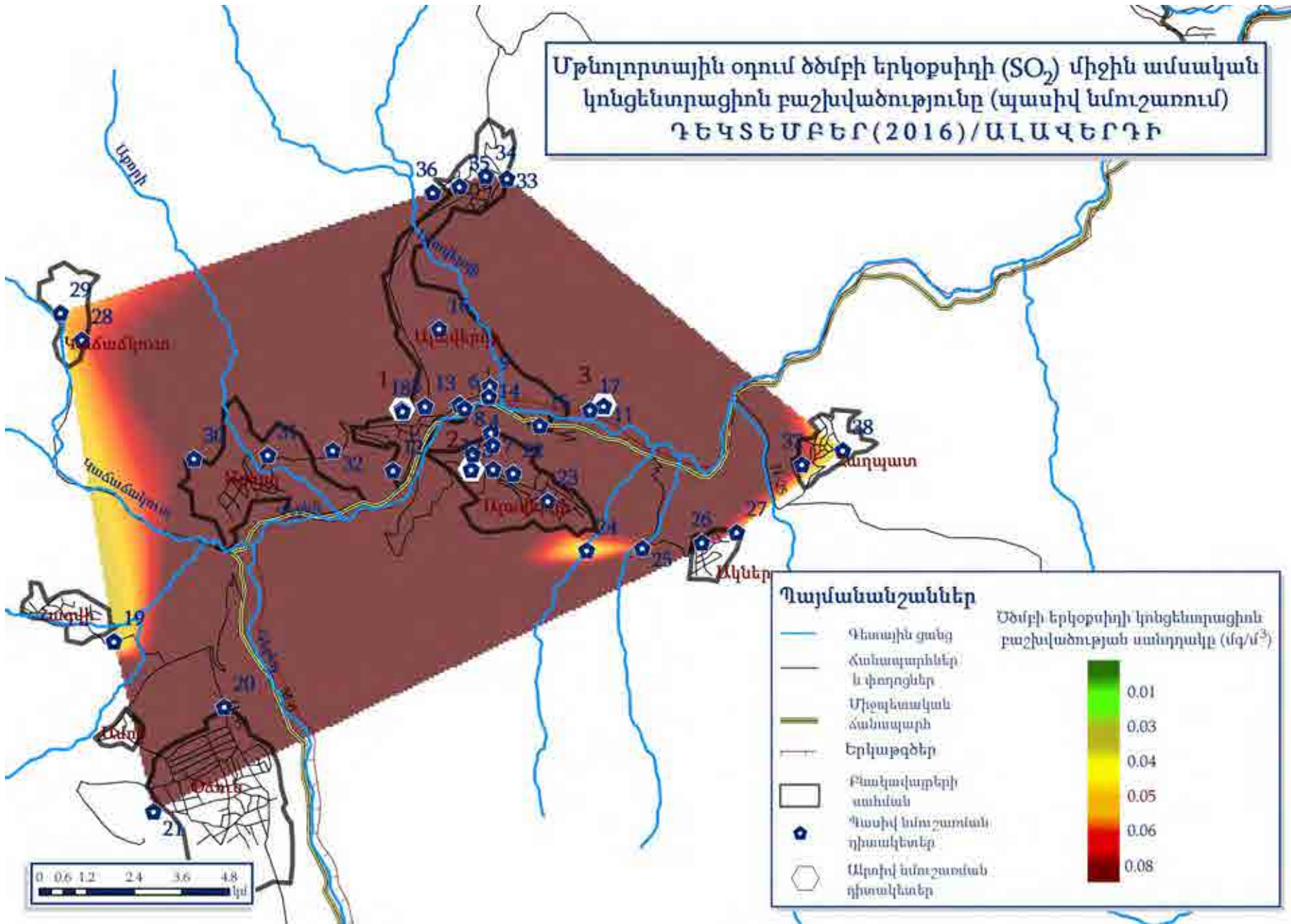
Ալավերդի քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի օքսիդների և ածխածնի մոնօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է ակտիվ նմուշառման երեք դիտակայան և պասիվ նմուշառման 38 դիտակետ:

Ակտիվ (24-ժամյա) նմուշառման եղանակով վերցվել է օդի 234, պասիվ նմուշառման եղանակով՝ 299 փորձանմուշ: Ավտոմատ դիտարկումների կայանում կատարվել է ածխածնի մոնօքսիդի 4026, ծծմբի երկօքսիդի 4196 դիտարկում և ազոտի օքսիդների՝ 2055 դիտարկում:

Ծծմբի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան գերազանցել է ՍԹԿ-ն 2.7 անգամ: Ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիան չի գերազանցել ՍԹԿ-ն:



Մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի (SO<sub>2</sub>) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը (պասիվ նմուշառում) ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ(2016)/ԱԼԱՎԵՐԴԻ



**Պայմանանշաններ**

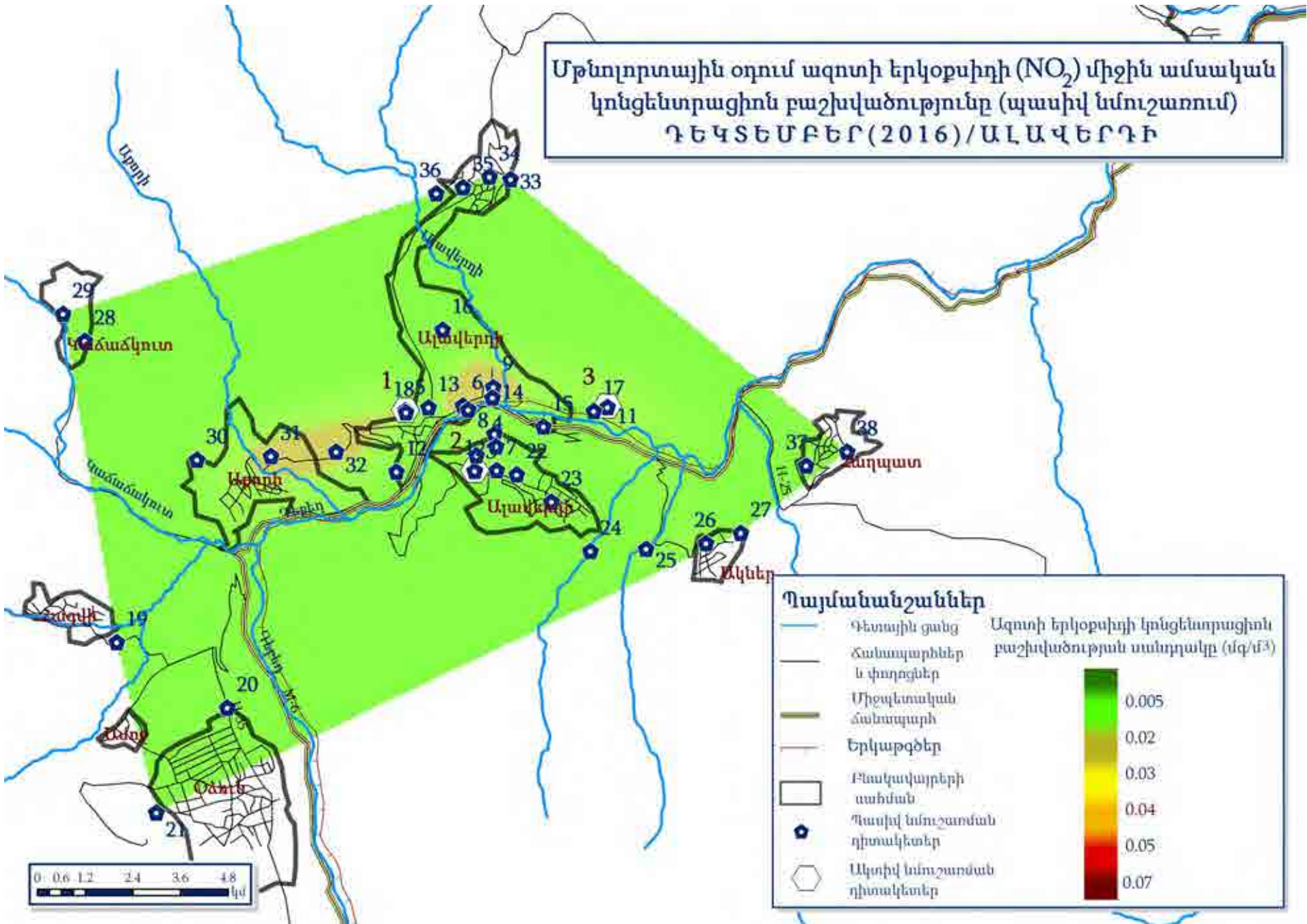
- Պետային ցանց
- Հանապարհներ և փողոցներ
- Միջուկային ճանապարհ
- Երկաթգծեր
- Բնակավայրերի սահման
- Պասիվ նմուշառման դիտակետեր
- Ակրիվ նմուշառման դիտակետեր

Ծծմբի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության աստղակը (նգ/մ<sup>3</sup>)

0.01
0.03
0.04
0.05
0.06
0.08



Մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի (NO<sub>2</sub>) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը (պասիվ նմուշառում) ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ(2016)/ԱԼԱՎԵՐԴԻ



**Պայմանանշաններ**

	Փետային ցանց	Ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիոն բաշխվածության սանդղակը (մգ/մ <sup>3</sup> )
	Ճանապարհներ և փողոցներ	
	Միջպետական ճանապարհ	 0.005 0.02 0.03 0.04 0.05 0.07
	Երկաթգծեր	
	Բնակավայրերի սահման	
	Պասիվ նմուշառման դիտակետեր	
	Ակտիվ նմուշառման դիտակետեր	



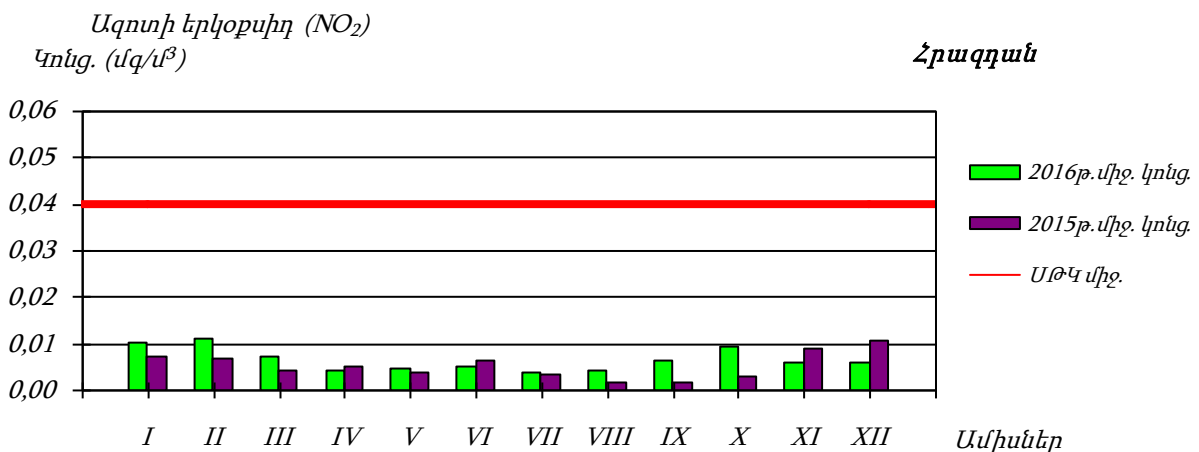
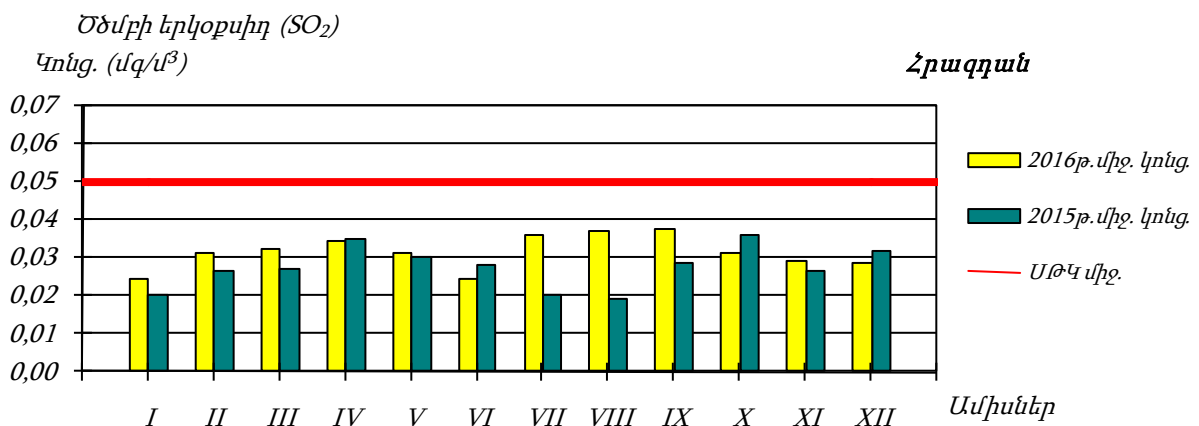
## Հրազդան

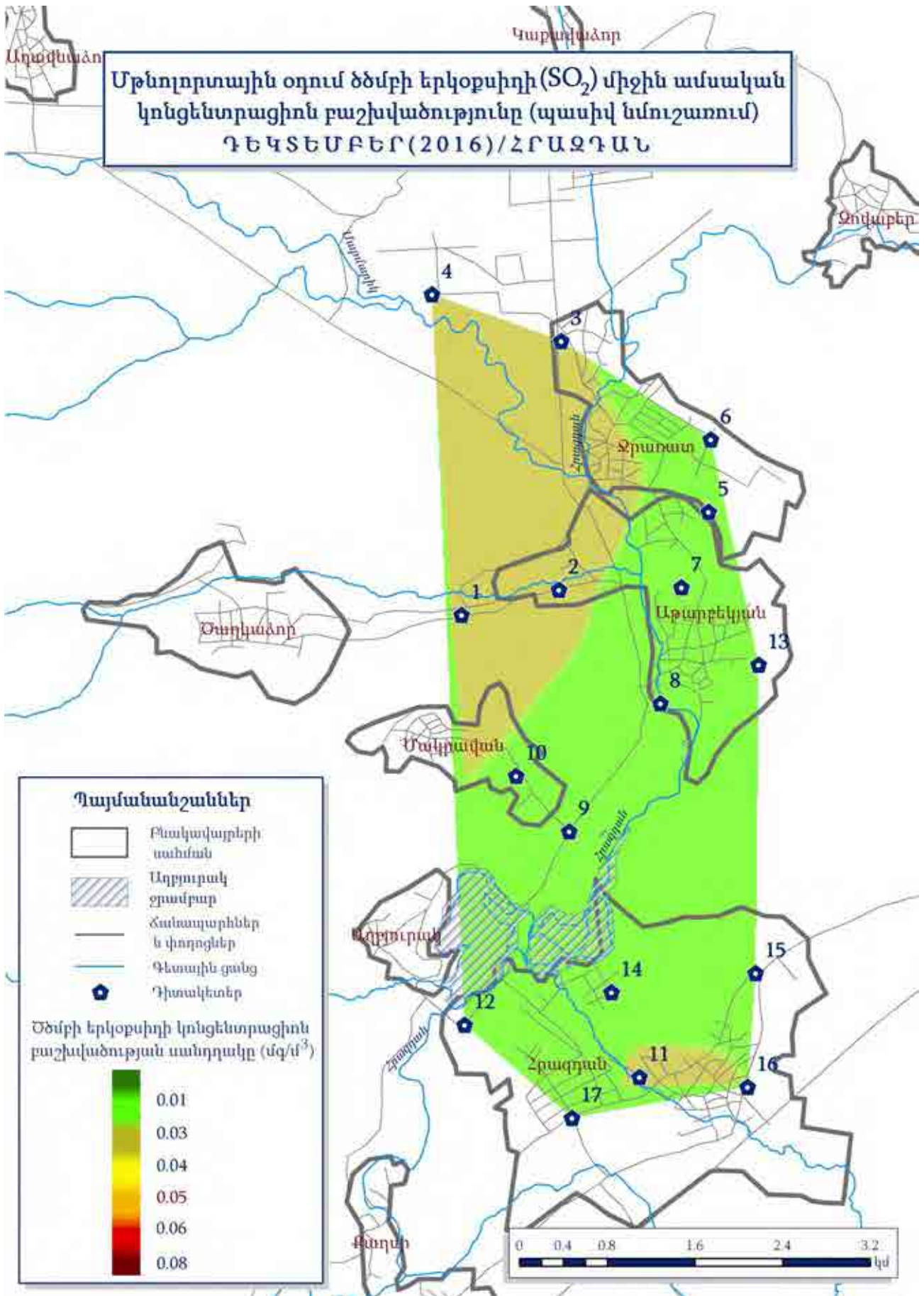
Հրազդան քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է ակտիվ նմուշառման մեկ դիտակայան և պասիվ նմուշառման 17 դիտակետ:

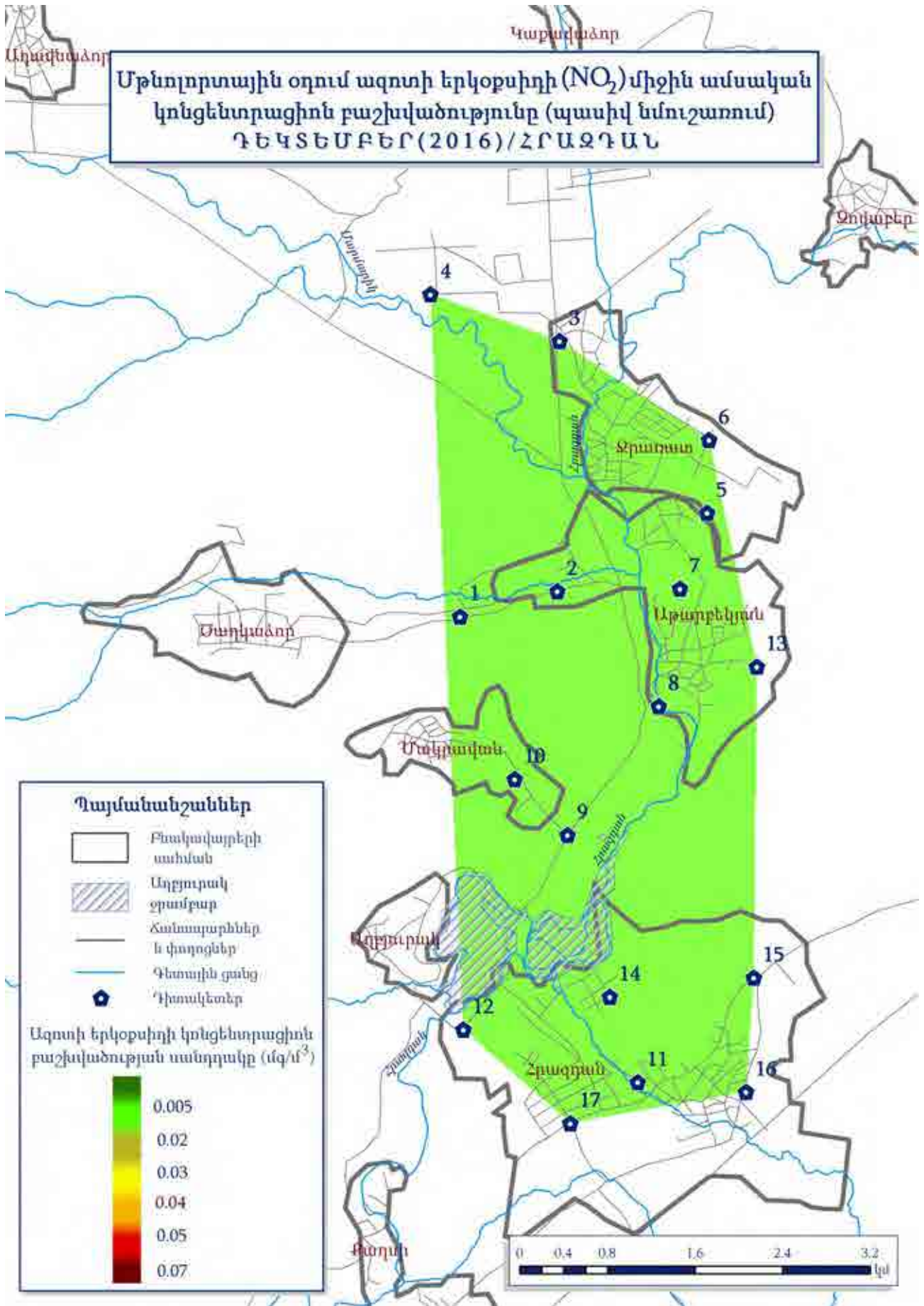
Ակտիվ (24-ժամյա) նմուշառման եղանակով վերցվել է օդի 89, պասիվ նմուշառման եղանակով՝ 135 փորձանմուշ:

Որոշված ցուցանիշներից ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՍԹԿ-ները:

Հրազդան քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները (ակտիվ նմուշառում).







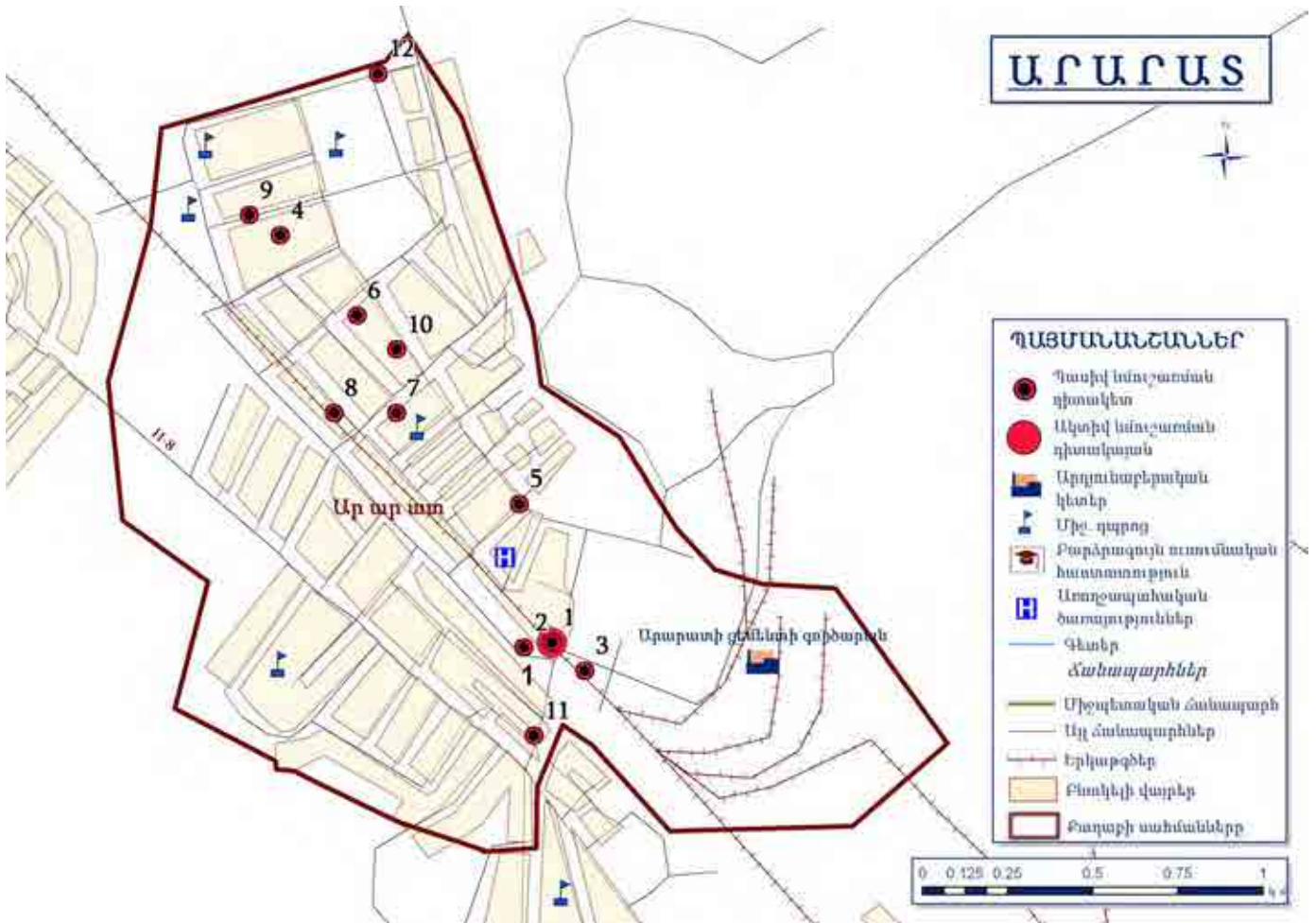


## Արարատ

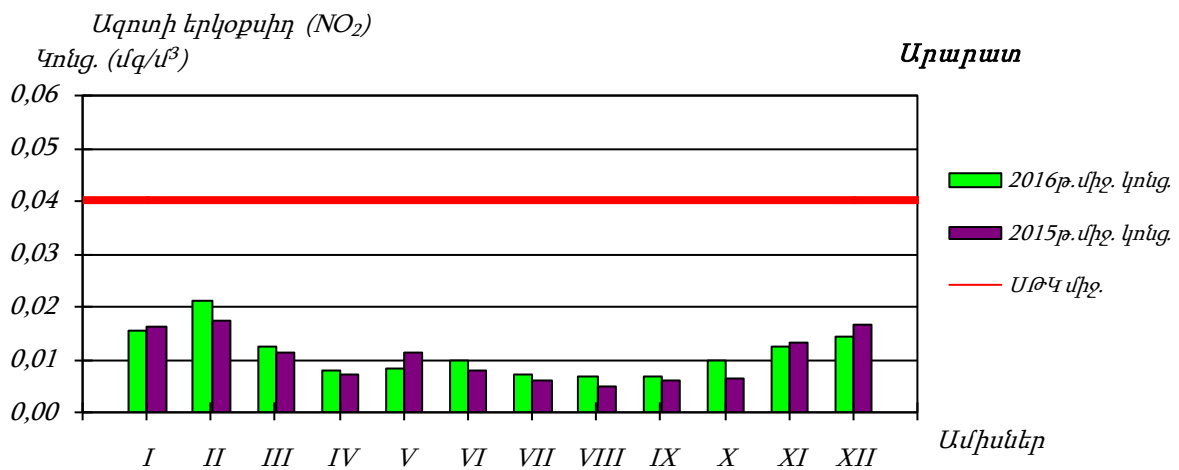
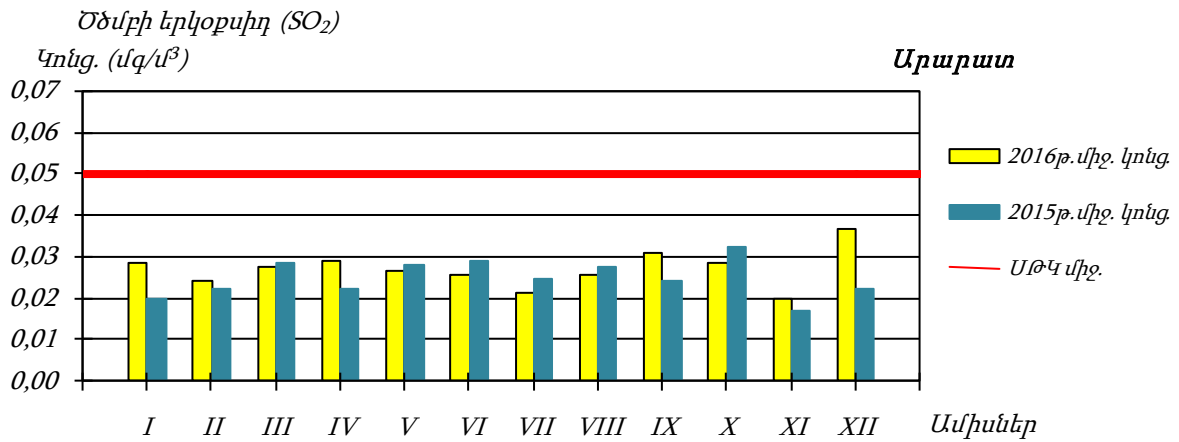
Արարատ քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է ակտիվ նմուշառման մեկ դիտակայան և պասիվ նմուշառման 12 դիտակետ:

Ակտիվ (24-ժամյա) նմուշառման եղանակով վերցվել է օդի 31, պասիվ նմուշառման եղանակով՝ 96 փորձանմուշ:

Որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:



Արարատ քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները (պասիվ նմուշառում)։





**Ծաղկաձորում շրջակա միջավայրի որակի մոնիտորինգ**

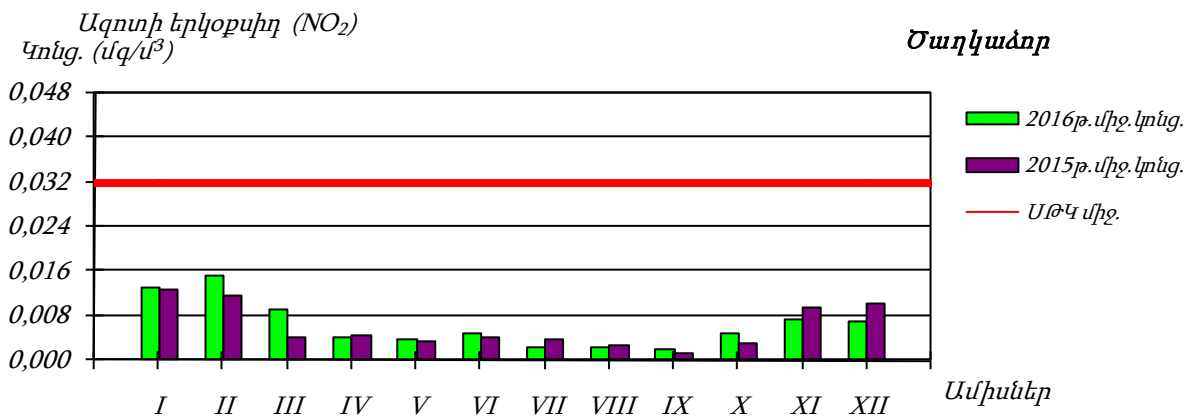
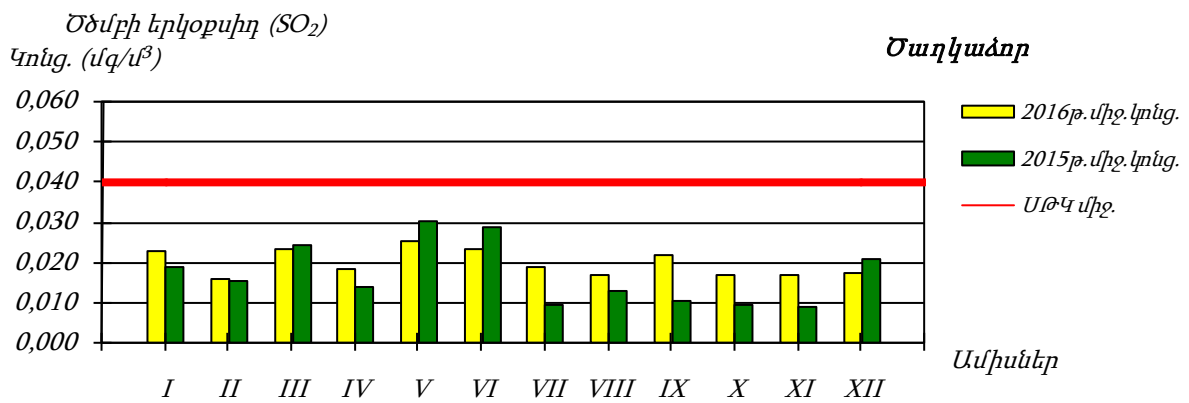
**Օդային ավազան**

Ծաղկաձոր քաղաքում կատարվում են ընդհանուր փոշու, ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի դիտարկումներ: Քաղաքում գործում է ակտիվ նմուշառման մեկ դիտակայան և պասիվ նմուշառման 14 դիտակետ:

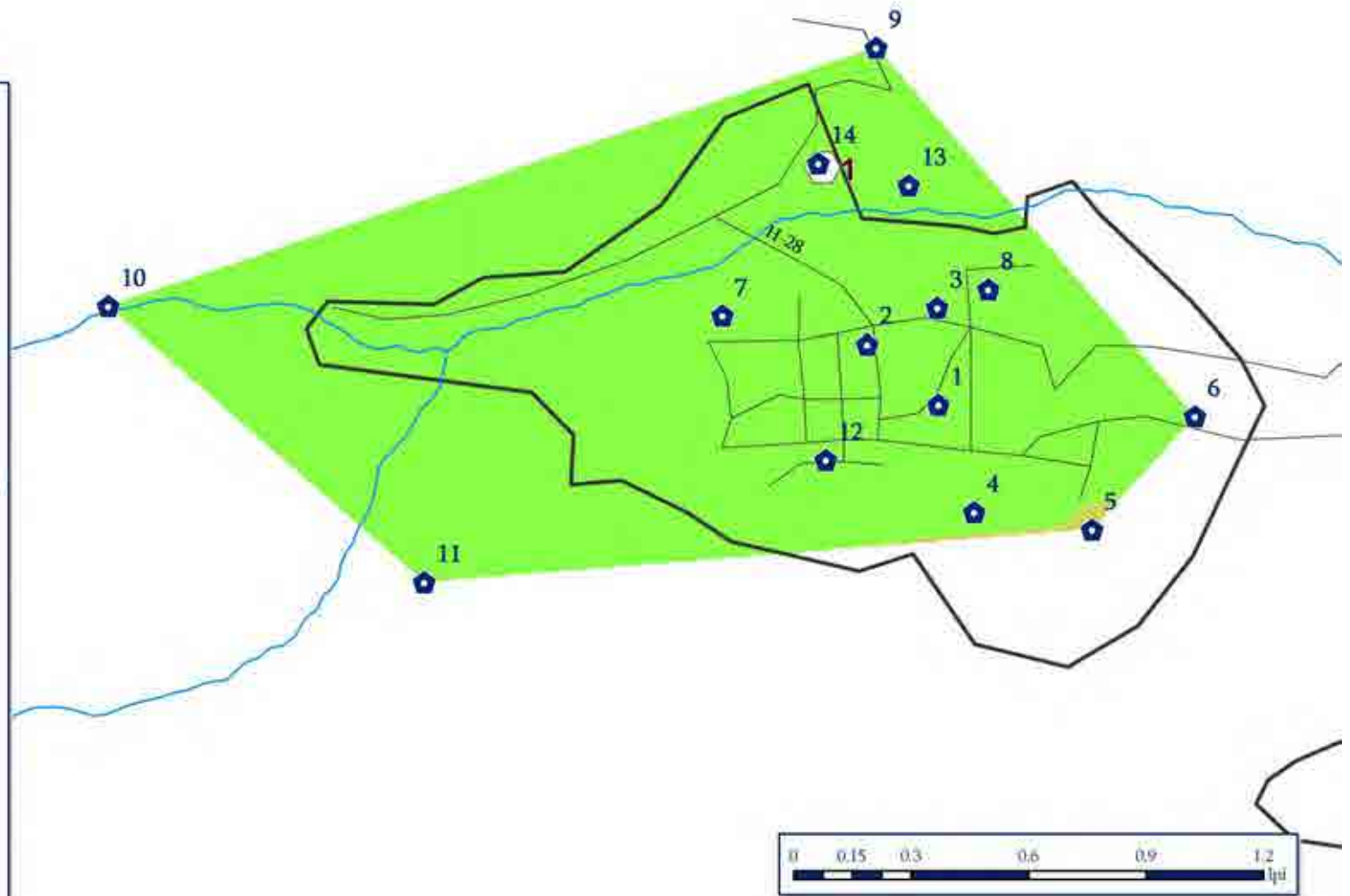
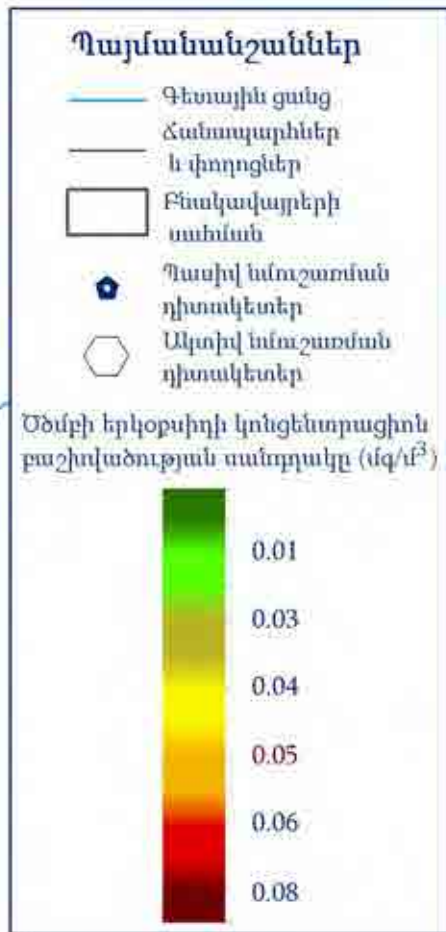
Ակտիվ (24-ժամյա) նմուշառման եղանակով վերցվել է օդի 92, պասիվ նմուշառման եղանակով՝ 112 փորձանմուշ:

Որոշված ցուցանիշների միջին ամսական կոնցենտրացիաները չեն գերազանցել համապատասխան ՄԹԿ-ները:

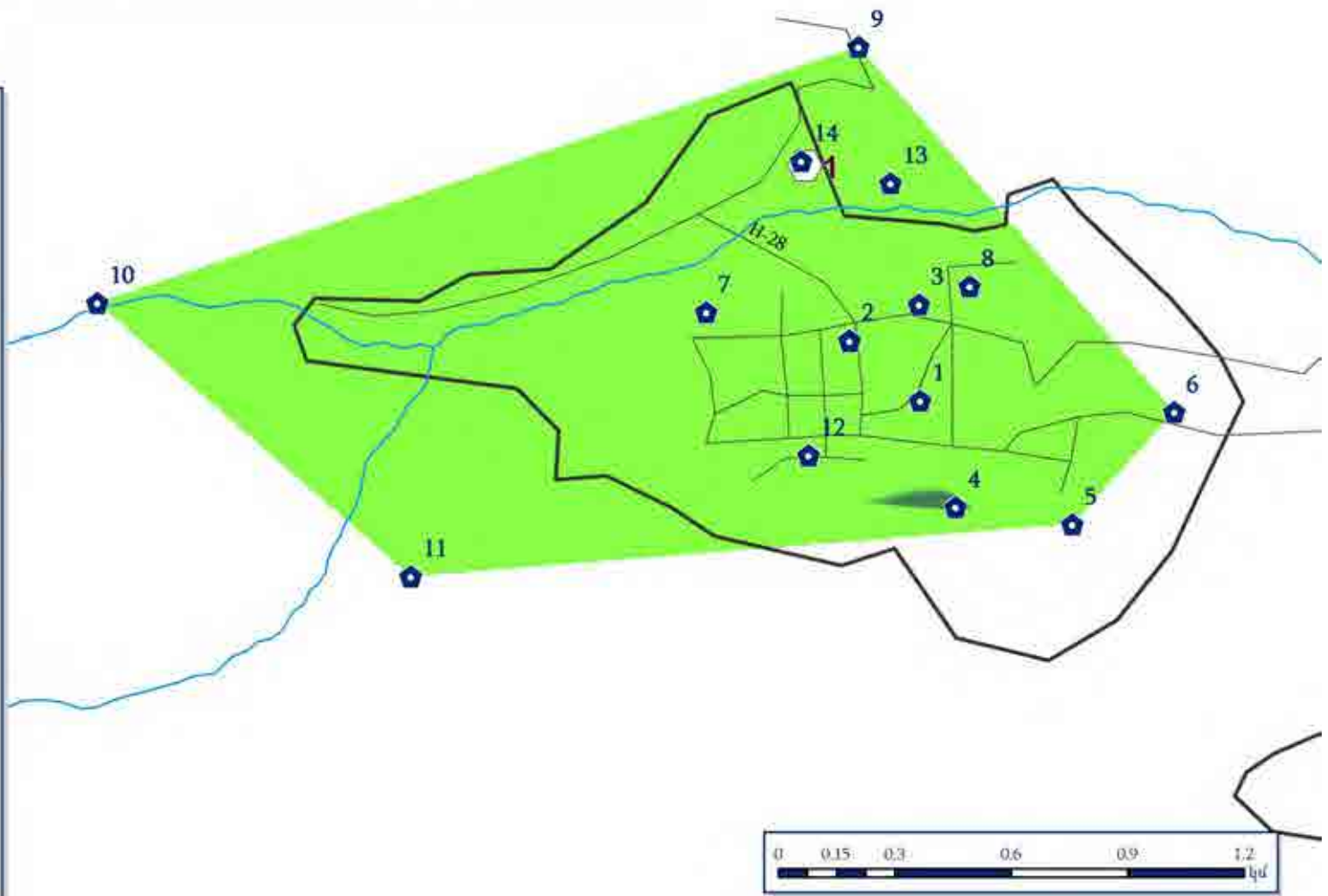
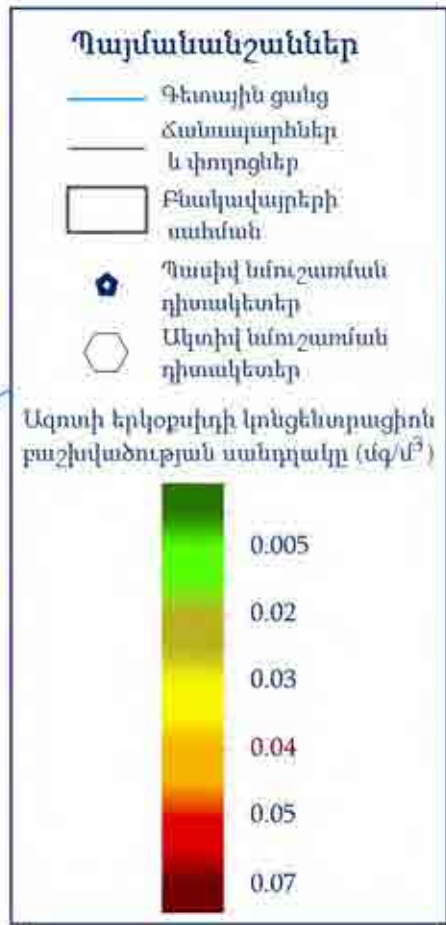
Ծաղկաձոր քաղաքի մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի և ազոտի երկօքսիդի կոնցենտրացիաների փոփոխությունները (ակտիվ նմուշառում).



Մթնոլորտային օդում ծծմբի երկօքսիդի ( $\text{SO}_2$ ) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը (պասիվ նմուշառում)  
 ԳԵԿՏԵՄԲԵՐ(2016)/ԾԱՂԿԱԶՈՐ



Մթնոլորտային օդում ազոտի երկօքսիդի ( $\text{NO}_2$ ) միջին ամսական կոնցենտրացիոն բաշխվածությունը (պասիվ նմուշառում)  
 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ(2016)/ԾԱՂԿԱԶՈՐ



**«Եվրոպայի մեծ հեռավորությունների վրա անդրասահմանային աղտոտիչների տարածման դիտարկումների և գնահատման համատեղ ծրագիր (EMEP)»**

**Օդային ավազան**

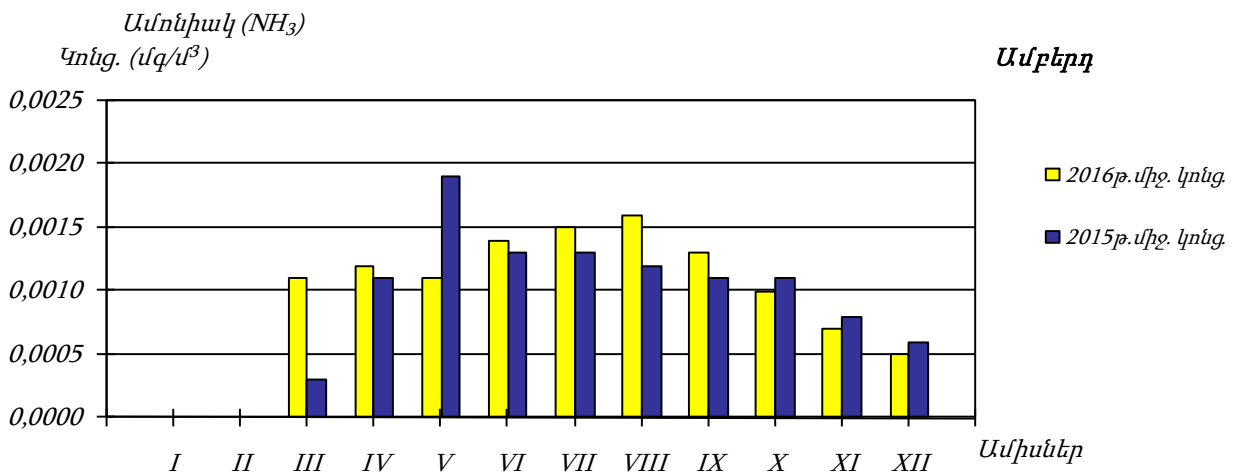
Ամբերդի կայանում դեկտեմբերին վերցվել է օդի 45 և փոշու 15 փորձանմուշ:

Օդի փորձանմուշներում որոշվել են ծծմբի երկօքսիդի, ազոտի երկօքսիդի, ամոնիակի և նիտրատ իոնի, իսկ փոշու փորձանմուշներում՝ քլոր, նիտրատ, սուլֆատ, ամոնիում իոնների և 21 քիմիական տարրերի պարունակությունները:

Ազոտի երկօքսիդի և ամոնիակի միջին ամսական կոնցենտրացիաները ՍԹԿ-ները չեն գերազանել ( $ՍԹԿ_{միջ.}=0.04մգ/մ^3$ ):

Կայանում ավտոմատ սարքի միջոցով դիտարկումներ են կատարվել գետնամերձ օզոնի պարունակության որոշման համար: Գետնամերձ օզոնի պարունակության որոշման համար կատարվել է օդի 435 դիտարկում:

Ամոնիակի միջին ամսական կոնցենտրացիայի փոփոխությունները.



*Մթնոլորտային օդում որոշվող ցուցանիշների ցանկ*

**Ավտոմատ եղանակով**

**Ոչ ավտոմատ եղանակով**

	<b>Շուրջօրյա ակտիվ նմուշառման եղանակ</b>	<b>Պասիվ նմուշառման եղանակ</b>
1. Ածխածնի մոնոքսիդ	1. Փոշի	1. Ծծմբի երկօքսիդ
2. Ծծմբի երկօքսիդ	2. Փոշու մեջ գտնվող մետաղներ	2. Ազոտի երկօքսիդ
3. Ազոտի օքսիդներ (մոնօքսիդ, երկօքսիդ, օքսիդների գումար)	3. Ծծմբի երկօքսիդ	
4. Գետնամերձ օզոն	4. Ազոտի երկօքսիդ	
	5. Գետնամերձ օզոն	



**Մթնոլորտային օդում որոշ աղտոտիչների ՍԹԿ-ները (ըստ ՀՀ կառավարության 2006թ.-ի փետրվարի 2-ի N 160-Ն որոշման)**

Աղտոտիչի անվանումը	Միջինացված ժամանակը	ՀՀ-ում, մգ/մ <sup>3</sup>	ԱՀԿ-ում, մգ/մ <sup>3</sup>	ԵՄ-ում, մգ/մ <sup>3</sup>
Ածխածնի մոնօքսիդ (CO)	15 րոպե	-	100	-
	30 րոպե	5	60	-
	1 ժամ	-	30	-
	8 ժամ	-	10	10
	24 ժամ	3	-	-
Ազոտի երկօքսիդ (NO <sub>2</sub> )	1 ժամ	-	0.2	0.2 (չպետք է գերազանցի տարվա մեջ 18 անգամից ավել)
	8 ժամ	-	-	-
	24 ժամ	0.04	-	0.125 (չպետք է գերազանցի տարվա մեջ 3 անգամից ավել)
Ազոտի մոնօքսիդ (NO)	1 ժամ	-	-	-
	8 ժամ	-	-	-
	24 ժամ	0.06	-	-
Ազոտի օքսիդներ (NO <sub>x</sub> )	1 ժամ	-	-	-
	8 ժամ	-	-	-
	24 ժամ	-	-	-
Օզոն (O <sub>3</sub> )	1 ժամ	-	-	-
	8 ժամ	-	0.12	-
	24 ժամ	0.03	-	-
Ծծմբի երկօքսիդ (SO <sub>2</sub> )	10 րոպե	0.5	0.5	-
	1 ժամ	-	-	0.350 (չպետք է գերազանցի տարվա մեջ 3 անգամից ավել)
	8 ժամ	-	-	-
	24 ժամ	0.05	0.125	0.125 (չպետք է գերազանցի տարվա մեջ 3 անգամից ավել)
Ընդհանուր փոշի	24 ժամ	0.15	-	-

**Բնական միջավայրի արտակարգ բարձր աղտոտվածություն համարվում է.**

***Մթնոլորտային օդի համար***

Սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիայի (ՄԹԿ) գերազանցումը.

- 20-29 անգամ. երբ այդ մակարդակը պահպանվում է 2 օրից ավելի
- 30-49 անգամ. երբ այդ մակարդակը պահպանվում է 8 ժամից ավելի
- 50 և ավելի անգամ:

**Բնական միջավայրի բարձր աղտոտվածություն համարվում է.**

***Մթնոլորտային օդի համար***

- որոշվող նյութի պարունակության ՄԹԿ-ից 10 և ավելի անգամ գերազանցումը

***Ծանոթագրություն.*** օդն աղտոտող նյութերի սահմանային թույլատրելի կոնցենտրացիաները (ՄԹԿ) հաստատվել են ՀՀ Կառավարության 2006թ. դեկտեմբերի 2-ի N 160-Ն որոշմամբ: